

Joice

- Utanför -

”Det är vi från socialkontoret som ringer och besvarar igen.” kvittrar en röst i telefonen. ”Vi har ett fall här, en kvinna som behöver akut hjälp. Ja, hon är gravid. Och hemlös. Uteliggare snarast, om ni förstår vad jag menar. Polisen förde henne till ett härbärge i går kväll, hon hade svimmat, stackars människa! Men hursomhelst, där kan hon inte stanna. De tar inte mot gravida. Nu har hon ingenstans att ta vägen. Hon har med sig en id-handling, en födelseattest, jag vet att ni är nogga med det.” pladdrar socialassistenten.

Jag ser ut genom fönstret. Hettan är utmattande. Säkert över 40 grader, tänker jag och konstaterar att katten tagit sig upp på taket där han intresserat betraktar några duvor, ännu obekymrad över hur han skall ta sig ner. Jag försöker koncentrera mig på samtalet.

”Hon finns inte i polisregistret, det har vi kontrollerat. Och vi har haft en läkare här som undersökt henne. Han sa just, att det inte finns några tecken på att hon använder droger. Inga andra hälsoproblem heller, efter vad jag kunde förstå. Fysiska menar jag då, förstås. Jag skall inte förneka att hon uppvisar vissa psykiska problem. Inte aggressiv, inte alls, snarast efterbliven eller något liknande. Barnet måste adopteras bort, förstås, det har hon ingen möjlighet att behålla det. Det är ju uppenbart för alla. Men det kommer vi att ta hand om, det behöver ni inte bekymra er om.”

Ordströmmen fortsätter medan jag noterar att katten upptäckt sin belägenhet och gör förtvivlade försök att ta sig ner. Snart kommer han att högljutt kräva hjälp. Jag får se till att avsluta detta meningslösa samtal. Saken är redan avgjord. Vi kan inte ställa upp på ännu ett tillfälligt omhändertagande av en kvinna med psykiska problem!

”Det handlar bara om en kort tid”, mal assistenten på, ”tre veckor eller på sin höjd fyra.”

”Och vad har ni tänkt er skall hända därefter?” lyckas jag få in.

”Ja, som jag redan sagt är allt redan ordnat. Barnet skall adopteras bort.”

”Jag talar om kvinnan. Vad skall hända med henne?”. Det blir äntligen tyst i luren. En lång tystnad och sedan med en suck. ”Hon får re-integreras i sin miljö.”

”Re-integreras? Men ni sade ju att hon är hemlös och saknar familj. Att hon bor på gatan.”

”Ja, men det är hon van vid. Det finns ju inga hem för sådana som hon, det är liksom försent. Hon är faktiskt en vuxen kvinna. Låt mig se vad det står här i hennes födelseattest; den är väldigt svårläst, alldeles söndervikt.” Jag förstår att hon vänder sig till någon med en fråga. ”Vet du hur gammal du är? Jaså, 32 år.”

Hon återvänder till sitt samtal med mig. ”Hon säger att hon är 32 år.”

Jag sitter förstummad medan det går upp för mig att hela detta samtal med förödmjukande och nedsättande omdömen har skett i kvinnans närvaro. Hon har fått höra sig omtalad som en efterbliven uteliggare, en person utan framtid.

Ilskan får mig att tvärt ändra mitt beslut. ”Hon är välkommen” säger jag kort. ”På våra villkor. Vad heter hon?”

”Hon heter Joice, och jag hoppas verkligen att hon skall värdesätta den här möjligheten.” Jag suckar och lägger på luren. Katten har på okänt sätt lyckats landa och sover nu obekymrad av sin omvärld i skuggan av mangoträdet.

Några timmar senare kommer socialassistenten instormande med en chaufför i släptåg. Han bär på en sopsäck, som visar sig innehålla kvinnans få kläder och tillhörigheter. Efter dem följer en höggravid kvinna i 30-årsåldern. Hon går tungt och ser trött ut.

Jag försöker ställa några frågor till Joice. De besvaras omedelbart av assistenten. Jag berättar om Abrigo och frågar Joice om hon vill stanna.

”Ja, jag behöver hjälp nu.”

”Då får du skriva under den här ansökan.” Jag lägger fram ett papper.

”Hon är naturligtvis analfabet”, säger socialassistenten. ”Hon kan inte skriva.”

Joice tar pennan och skriver, litet långsamt, litet ovant, litet snett men fullkomligt läsligt: Joice Albuquerque de Lima.

Några dagar senare börjar våra samtal. Alltid avbrutna av långa stunder av tystnad. Jag får intrycket av att Joice inte är van att tala, eller att bli lyssnad till.

Så småningom framträder en historia om en fruktansvärd ensamhet. I 16 år har hon levt på gatan. Alltid ensam.

”Det är bäst så.”

Mat? ”Finns alltid rester att hämta vid restaurangköken framåt natten.”

Hålla sig ren? ”Fontäner och vattenposter.”

Hålla sig undan? ”Det hände många gånger, särskilt under de första åren, att polisen tog mig till något härbärke. Men jag gick alltid därifrån.”

Det är så hon uttrycker sig. Inte rymde, utan ”Jag gick därifrån.”

Senare, när vi har lärt känna varandra bättre, säger hon.

”Jag har passerat många härbärgen under årens lopp. Jag stannade aldrig mer än en natt.”

”Och nu har du varit här på Abrigo i fem månader.” säger jag. Hon svarar inte.

Hur hade hennes liv varit innan hon hamnade på gatan.? Var fanns hennes barndom, hennes familj? Hon rycker på axlarna.

”Min mamma dog. Jag var liten. Jag vet inte hur gammal jag var. Folk tog hand om mig.”

”Du var fosterbarn?”

”Det kan man knappast kalla det. Det var en familj; de bodde i en kåk. Längst ner i hörnet av tomten stod ett by-kar där de tvättade sina kläder. Där fanns det en avbalkning med ett plåttak över. Där lät de mig sova. Jag och hunden, vi sov där. Jag fick den mat som blev över.”

”Men du kan läsa och skriva. Du har alltså gått i skola?”

Plötsligt blixtrar det till av glädje i hennes ögon. Hon kommer ihåg namnet på skolan.

”Jag var nog tio år innan jag vågade mig dit. Trodde inte att de skulle ta emot mig. Men jag fick gå kvar, fast jag inte hade pengar att köpa skoluniform. Jag gick ut 5:e läsåret.”

”Och sedan slutade du skolan och lämnade området?”

”Ja.” säger hon bara.

Och jag förstår att något hände, något som hon inte vill tala om. Men det är hennes historia, och hon har rätt att berätta och utelägna vad hon vill.

Hon måste ha varit 15 eller 16 år den gången. Hon var inte ett barn längre. Ingen som man tyckte synd om. Och något hände. Någon gjorde henne illa och hon blev rädd för människor. Hon gick sin väg, till en annan del av staden.

Nu är hon gravid. En våldtäkt. Det har hon varit med om förr. Men det har aldrig tidigare lett till en graviditet. Hon vill att barnet skall adopteras bort.

”Är du säker?” frågar jag. ”Det måste vara ditt eget beslut. Ingen har rätt att bestämma åt dig.”

”Jag har inget att ge barnet. Ingenting alls. Jag bor på gatan.”

Några dagar senare frågar jag henne: ”Hur ser framtiden ut för dig? Vad hoppas du?”

”Framtiden?” säger hon. ”Den ser ut som alla dagar som har gått.”

”Drömmer du aldrig om ett hem, ett arbete?”

”Nej” säger hon, ”det gör jag inte. Jag återvänder till gatan.” ”Men” tillägger hon ”jag är tacksam om jag får stanna här efter förlossningen. Några dagar eller så, kanske en vecka.” Så kommer vi överens om det.

Barnet föds, det är en pojke.

”Jag vill att du är med när beslutet skall fattas. Det är du själv som skall säga till domaren att du inte har möjlighet att ta hand om barnet. Jag förstår att det är svårt, men jag kommer att vara där med dig.”, säger jag. ”Klarar du det?”

Hon ser mig rätt in i ögonen. ”Ja” säger hon ”det tror jag att jag klarar.”

Joice deltar i det dagliga arbetet på Abrigo men håller sig mest för sig själv. Hon är en observatör. Ingen behöver säga till henne vad hon skall göra eller hur hon skall göra det. Hon lägger märke till när något är fel och när någon far illa. Då griper hon in.

”Det kan inte vara lätt att leva på gatan.” säger jag under ett av våra samtal.

Hon sitter tyst en lång stund. För första gången ser jag tårar i hennes ögon. ”Nej” säger hon sedan ”det är inte lätt att leva på gatan. Men det är lättare att dö på gatan.”

”Är det så du ser det? Är livet så hopplöst?”

Hon sitter tyst. Sedan säger hon: ”Det hände ibland att det blev bråk där jag för tillfället bodde. Poliser sköt, banditer sköt och folk sprang i panik. Men aldrig jag. Nu, tänkte jag, nu är det min stund. Jag såg människor sjunka ner och dö. Unga människor, som hade en fästmö, en mamma, ett barn och som ville leva. Och jag hörde hur de skrek i skräck över att behöva dö. Och jag ville gå fram och säga: ”Jag önskar att vi kunde byta.”

Dagarna går.

”Ja, det är väl snart dags för mig att ge mig av.” säger hon ibland.

En dag säger hon: ”Jag vill be dig om en sak. Jag vill gärna ha ett foto på pojken. Han som jag födde. Och om någon kunde söka upp familjen som adopterade honom och se att han har det bra. Bara det. Jag vill inte veta var han finns. Bara att han har det bra.”

”Stanna här!” säger jag. ”Låt oss se om vi inte kan finna en utbildning eller ett arbete.”

”Nej” säger hon ”Men jag blir kvar till dess jag fått mina dokument i ordning.”

Vi är många på Abrigo som försöker övertala Joice att stanna, och jag tolkar tårarna i hennes ögon som ett tecken på att hon vill bli kvar. Men nej, säger hon, så är det inte.

”Jag blir bara så glad över att ni tycker om mig.”

Så kommer den dag då alla dokument är klara. Joice ordnar en kopia av id-kortet. Innan det plastas in skriver hon adressen och telefonnumret till Abrigo. Och så lägger hon dit fotot på sin pojke. Resten av handlingarna ger hon till mig.

”Ta hand om dem.” säger hon. ”Det är här jag hör hemma, även när jag är borta.” Sedan går hon. Jag ser efter henne. Hon vänder sig inte om. Men hon vinkar en sista gång innan hon viker av mot stora landsvägen.

Skrevet av Stefan Martinsson